

Károly Róbert Főiskola
Agrár - és Környezettudományi Intézet
Gyöngyös

A VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS TÁRSADALMI
ELFOGADOTTSÁGÁNAK VIZSGÁLATA A FIATALSÁG KÖRÉBEN

TDK DOLGOZAT

Készítette: Korcz Roland

Konzulens: Dr. Tóth László, főiskolai tanár
Dr. Babocsay Gergely, muzeológus

Gyöngyös
2013

„Ősi örökség ez, amit egyik ember örököl, a másik nem. Ősi harc ez a család táplálékának megszerzésére, kutatási vágy, megfigyelés, tudásszomj, kalandkeresés, gyűjtési szenvedély, erdők, mezők, nádasok szeretete...”

/Fekete István: Téli berek/

Tartalom

1	Bevezetés.....	4
2	Irodalmi áttekintés	2
2.1	Magyar vadászok történelmi megítélése	2
2.2	Vadgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolatának lakossági megítélése	3
2.3	Mit értünk vadászat alatt?	4
2.4	Magyar vadgazdálkodás társadalmi és gazdasági szemszögből.....	5
3	Anyag és módszer	7
3.1	Minta meghatározása	7
3.2	Kiértékelés módszerei.....	8
4	Eredmények	9
4.1	Leíró statisztika.....	9
4.2	Keresztábra elemzés	11
4.3	Faktoranalízis.....	19
5	Értékelés	24
6	Következtetések és javaslatok	28
7	Összefoglalás	30
8	Angol nyelvű összefoglalás.....	31
8.1	A Study of Social Acceptance of Hunting and Wildlife Management among Young People	31
9	Köszönetnyilvánítás.....	32
10	Irodalomjegyzék	33
10.1	Felhasznált irodalom.....	33
10.2	Áttekintett irodalom.....	34
11	Táblázatjegyzék	35
12	Ábrajegyzék	35
13	Függelék.....	36

1 BEVEZETÉS

Az elmúlt fél évtizedben amióta szorosabb kapcsolatot ápolok a vadászattal és a vadgazdálkodással, gyakorta kell ismerősök, barátok kérdéseire válaszolnom: "Miért vadászol? Hogy van szíved lelőni az ártatlan jószágot?" Erre kézenfekvő és egyértelmű választ adni nem könnyű, sőt néhány szóban talán lehetetlen feladat lenne. Nehéz elmagyarázni, hogy mit is jelent a vadászoknak a vadászat, mert ahogy minden ember más, így az erről alkotott kép is különbözhet. Vannak, akik számára hivatást (és nem munkát) jelent, másoknak életformát, sőt hitvallást. Ezzel szemben, ha megkérdezzük a hétköznapi embereket, hogy mit tudnak, gondolnak a vadászatról, csak homályos elképzeléseik vannak, amit valamilyen médiaforrás alapján alakítottak ki magukban (pl.: vadászbalesetekről). Valójában nem ismerik a vadászok munkáját, szerepét, sőt a legtöbb esetben még a vadászható állatfajokat sem.

Számos esetben tapasztaltam előítéletet a tudatlanság vagy a megfelelő információk hiánya miatt. Hogy megértsem az előítéletek okát, és megtudjam mit is gondolnak a laikusok a vadászatról, vadgazdálkodásról, ezért munkám témájaként a vadászat és vadgazdálkodás társadalmi elfogadottságának a fiatalság körében történő vizsgálatát választottam. Felmerülhet a kérdés, hogy miért pont a fiatalság körében végzem a kutatást, miért nem a felnőtt lakosság már kialakult szemléletmódját vizsgálom. Úgy gondolom, a fiataloknak még formálhatóbb tudatuk van és könnyebben befogadják az új információkat, mint egy idősebb, több élettapasztalattal rendelkező ember. Ha felmérjük, hogy bizonyos vadászatot és természetvédelmet érintő kérdésekről miképpen vélekedik az ifjúság, sikerülhet olyan megoldásokat találni, amelyek hosszútávon segítik a vadászat megítélésének és elfogadottságának javulását. Dolgozatom célja kérdőíves felmérés alapján, többváltozós statisztikai módszerekkel feltárni és megválaszolni azokat a problémákat, amik a mai fiatalok vadászatról kialakított képét negatív irányba befolyásolják, annak reményében, hogy a felnövekvő generációk a vadászokra és a vadgazdálkodókra már ne, mint romboló erőre, hanem mint az ökoszisztémák okszerű használóira gondoljanak.

2 IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 Magyar vadászok történelmi megítélése

A vadászattal szembeni ellenérzéseknek messzire nyúlnak vissza a történelmi gyökerei. Európában, a középkorban és az újkor első századaiban a vadászat királyi vagy nemesi privilégium volt. Magyarországon egészen a 15. század elejéig minden szabad embernek joga volt a vadászathoz. Ezen először II. Ulászló 1504. évi 5. dekrétuma változtat, ami arra hivatkozva tiltotta meg a vadászatot, hogy a parasztságot elvonja a mezőgazdasági munkáktól, bár akkoriban még csak egyes vadászati módokra vonatkozott a szabályozás (FREY, 2009).

Ez és az ehhez hasonló korlátozások a jobbágyság, és az apródnép körében gyakran szült ellenérzéseket, ahogy a Bánk bánban Tiborc panaszának megrázó szavaiból is kitűnik:

„Vadászni berkeket csinálnak, a-
Hová nekünk belépni nem szabad.
S ha egy beteg feleség, vagy egy szegény
Himlős gyerek megkívánván, lesújtunk
Egy rossz galambfiat, tüstént kikötnek,
És aki száz meg százezert rabol,
Bírája lészen annak, akit a
Szükség garast rabolni kényszerített.”

A legtöbb népi felkelés vagy szabadságharc követelése közt is megtalálhatjuk a vadászati jog felszabadítását, kiterjesztését (MESS, 2012).

A nemesi vagy királyi udvarokban újjá éledt a solymászat és az agarászat, kialakultak a lovas hajtóvadászatok, főleg angol és francia területeken külön solymászmesterek, vadászmesterek és kutya pecérek közreműködésével. (HADAS, 2009). A vad lovagiasabb formáit, mint pl. a vadkan, medve, szarvas, bölény gyalog vagy lóháton, dárdával történő elejtését, csak néhány történelmi nagyságunk merte vállalni (Szent Imre, Zrínyi Miklós vagy néhány erdélyi fejedelem). Ezek a főúri vadászatok, főleg egyes német fejedelemségekben - gyakran hihetetlenül kegyetlen, egyáltalán nem vadászias tömegmészárlásokká fajultak. A vad nagy területekről való hálóval történő összetételése vagy tóba szorítása és ott válogatás nélkül történő öldöklése néha elborzasztó méretű terítékhez vezetett. Ezek festményekben vagy leírásokban történő továbbélése szolgáltatott talán a társadalomban a vadászattal szembeni ellenérzések egyik legrégebbi alapját.

Ehhez aztán később hozzájárultak az amerikai bölények és vándorgalambok lemészárlásáról szóló híradások (MESS, 2012).

Hazánkban az 1848-as szabadságharc, majd az 1883-as vadászati törvény hatályba lépése után javult a társadalmi megítélés. A XX. század második felében az akkor csak lappangó vadászatellenes hangulatnak nem természetvédelmi- vagy gazdasági-, hanem elsősorban politikai gyökerei voltak (BUZGÓ, 2008).

A kommunizmus kezdeti éveiben csak megbízható káderek kaphattak fegyvertartási engedélyt és így vadászati lehetőséget. Ekkor kellett – hogy csak egyet említsek - Széchenyi Zsigmondnak is hosszabb időre letenni a puskát. Később a merevség ugyan kezdett oldódni, de költséges állami vadászterületek fenntartása „párt és állami vezetők” korlátlan vadászatai, (MAJTÉNYI, 2008) na meg a vadásztársaságok tagjainak is egyfajta elit érzése is hozzájárult a vadászat negatív megítélésének kialakulásához (RÁCZ, 2008)!

2.2 Vadgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolatának lakossági megítélése

Nem célozom visszatekinteni az őskorig, amikor az emberek túlélésének az élelem megszerzésének legfőbb módszere a vadászat volt. A művészeteknek egyik első, inspirálója ugyancsak a vadászat volt. Képzőművészetek terén az altamirai barlangrajzok, vagy gondolhatunk vadászat előtti kultikus zenére, táncra, ami egyes primitív népeknél talán még ma is megfigyelhető (FARAGÓ, 2006). Tehát a vadászat nem egy új keletű elfajult, szadista sport, hanem az emberiség egyik legősibb alapvető tevékenysége (MESS, 2012). A vadászat és természetvédelem kérdése (ellentéte?) sokkal összetettebb annál, mintsem annyival el lehessen intézni, hogy vérlázító, amit a vadászok művelnek, mert ők csak a vérszagért ölik az állatokat (PUNK, 2008). Igaz a vadgazdálkodásban és a vadászat egyes módozataiban is találhatnánk humánusabb megoldásokat. De arról is meg vagyok győződve, hogy a vadászok és a vadászat a mai civilizált körülmények között sokkal többet segít, használ az élővilág változatosságának fenntartásában, a vadon élő állatok életkörülményeik javításában, mint amennyit árt. De mik lehetnek a vadászatellenes érzelmeknek a kiváltó okai? Általában ellenérzést vált ki az emberekben a fölényeskedő, a tudatos vagy nem tudatos lekezelő magatartás. Gondoljunk csak napjainkban is néhány vadásznak a hajtókkal szembeni magatartására (MESS, 2012). A vadászat nagy ellenzői közé tartoznak egyes, ugyancsak szélsőséges erdő- és mezőgazdálkodók. A vadkár kérdés ma a vadgazdálkodás negatív megítélésének egyik legfőbb, legvitatottabb oldala (NÁHLIK, 2002). Erről azonban már számos konferencia vitatkozott hazánkban és külföldön egyaránt. Vadászat, mint a természet folyamatait szakszerűen és elkerülhetetlen módon befolyásoló szakmai tevékenység szükségességét és létjogosultságát kérdőjelezi meg. Ennek kapcsán aztán

előkerülnek érzelmi elemek, de főirány a vadászokkal szemben az állatvédelmi kifogások hangoztatása. Legtöbbször a vadász által kóbor, vagy kóbornak vélt állatok elejtése robbantja ki a vitát, amelyet később igen nehéz csillapítani. Itt főként nem a természetvédők és vadászok közti viták és ellentétek jelennek meg, hanem sokkal inkább a magukat állatvédőnek beállító kezdenek időről időre harcot a vadászat, mint tevékenység ellen (Punk 2011). Azonban, ha visszaemlékezünk, a középkorban a vadászatot szabályozó első törvényekben, III. Károly 1729. évi III. dekrétuma „A vadászat és madarászat szabályozásáról” elsősorban a vadászati tevékenységet szabályozta, ugyanakkor a törvény nagy jelentősége abban mutatkozott, hogy kéméleti idő bevezetését tette kötelezővé a vad szaporodása idején. Ha jól belegondolunk, lehet, hogy ez az egyik első olyan jogszabály, ami a jelenkori természetvédelem-állatvédelem egyik alappillére lett később (VADÁSZATI INFORMÁCIÓS PORTÁL, 2005).

Természetesen nem lehet elhallgatni, mint már korábban említettem, hogy a vadászok közt akadnak olyan emberek, akik tetteikkel nagyon sok kárt okoznak a jelenkori vadászatnak, vadgazdálkodásnak. Ugyanakkor egy vélhetően szakember internetes fórumon megjelentetett bejegyzését átgondolva a hibát nem csak a vadászokban, vadgazdálkodókban kell keresnünk.

„Mi vadászok vagyunk az egyetlenek talán, akik a természet használatáért folyamatosan fizetünk. Helyt állunk a vad által okozott kárért, vadat takarmányozunk, élőhelyet fejlesztünk stb. A természetvédők, madarászok csak jogokkal rendelkeznek, viszont az általuk védett – nem vadászható – fajok által okozott károkért eszükben sincs jótállni, készségesen verik rá a balhét a vadászokra.”

Ha mindkét oldal, a vadászok és az azt ellenzők egymást megértik és a másik fél szempontjait szükséges mértékig elfogadják, akkor a vadászat megváltozott körülmények közt is, mai modern világunkban, ellátja fenntartható embernevelő és természetvédő feladatát.

2.3 Mit értünk vadászat alatt?

Erre a kérdésre a választ a lexikonokban találjuk meg (MARA, 2003). A Révai Nagy Lexikon így definiálja a vadászatot: „a vadállatoknak szórakozásból vagy haszon céljából való kinyomozása, követése és elejtése.” A magyar értelmező kéziszótár szerint a vadászat olyan tevékenység, amely a vad gondozásából, felkutatásából, megfigyeléséből és arra alkalmas vad egyedeinek elejtéséből áll. De léteznek ezeknél tömörebb és frappánsabb megfogalmazások is, Széchenyi Zsigmond *Ahogy elkezdődött...* című művében, ekképpen nyilatkozik a vadászatról: „A vadászat: vadüzés és erdőzúgás. De több erdőzúgás.” Ez a gondolat szinte az egész magyar vadásztársadalom jelmondatává vált. A vadászat egy különös aspektusból történő meghatározását írja le egy spanyol filozófus, José Ortega y Gasset, *Elmélkedés a vadászatról* című könyvében. „Vadászatnak nevezzük

azt, amit egy állat tesz a célból, hogy elevenen vagy holtan hatalmába kerítsen egy másik állatot, amely egy, az övéénél vitálisan alacsonyabb rendű fajhoz tartozik.”A vadászok számára a vadászat nem csak a vad életének kiontását jelenti, hanem annál sokkal komplexebb dolgot, ugyanis a vadászat élménye kiegészül a természet és az élőlények, állatok szeretetével. Ezért az idők során is mindig változott a vadászat jelentésének megfogalmazása, a jelenleg legszélesebb körben ismert meghatározás a következő: A vadászat azon tevékenységek összességét jelenti, amely a vadállatokkal való foglalatosságokat összegzi, beleértve a vadgazdálkodást, a vadvédelmet, az állatok gondozását, elfogását, elejtését (wikipédia 2013). Ugyanakkor a jelenleg hatályos magyar jogszabály (az 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról) egyértelműen meghatározza, hogy jogi értelemben mit jelent a vadászat: „Vadászat a vadnak az e törvényben engedélyezett eszközzel, vagy ragadozó madárral és engedélyezett módon vadász által, vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására irányuló tevékenység.” A vadász számára fontos a természet védelme, amely azonban vadászat nélkül elképzelhetetlen. Mindez azt jelenti, hogy fontos, hogyan, mikor, mire és kik vadásznak, a bölcs hasznosítás és az ökológiai szemléletmód jegyében.

2.4 Magyar vadgazdálkodás társadalmi és gazdasági szemszögből

A korábbi fejezetben már említettem, hogy a vadászat a magyar történelemben mindig nagy szerepet játszott. Meghatározó volt a vándorlások során, Pannónia felkutatásában, megtalálásában, amelyet a ma is emlegetett „Csodaszarvas legendája” bizonyít (NAGY, 2008). Ezt tanúsítja Anonymus is a Gesta Hungarorumban: „... ifjak majdnem minden nap vadászaton voltak, aminek következtében azon időktől fogva máig a magyarok a legjobbak vadászatban, megelőzve más nemzeteket.” (LAKATOS, 1980). A vadgazdálkodás gazdasági fontosságát mutatja, hogy a magyar vadászati ágazatnak éves szinten több mint 20 milliárd forint a bevétele nem beszélve a közvetett (turizmus, vendégéjszakák száma) részesedéséről.

Az ország területén mintegy 1400 vadászatra jogosult társaság gazdálkodik, a vadászterületek átlagos nagysága több mint 6,5 ezer hektár és 3600 fő hivatásos vadász áll alkalmazásban a vadászatra jogosult társaságoknál (GYÖRFFY, 2013). Jelenleg ötvenezer főre teszik a Magyarországon vadászengedéllyel (vadászjeggyel) rendelkező személyek számát. Mindez köszönhető annak, hogy hazánk kedvező adottságokkal rendelkezik a vadállomány tekintetében, amelyet megfelelő befektetés, gondozás és marketing mellett hosszú távon is sikeres tevékenységként tarthatunk fent. Magyarországon a vadászat rendkívül népszerű a külföldi vadászok körében, amely elsősorban a magyar vadászati kultúrának köszönhető (NAGY, 2008). Az

országnak olyannyira egyedülálló vadállománya van, hogy pl. a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC) által vezetett világranglistán a gímszarvas (*Cervus elaphus*) trófeák között az első tíz helyből 5-ön Magyarországról származó trófea áll. Ugyan csak a CIC általi ranglistán a dámszarvas (*Dama dama*) trófeákat illetően az első tízből 5 hazánkból származik és jelenleg is magyar agancs vezeti a világranglistát. A vadkan ranglistán az első ötben 2 magyar agyar is helyet kapott, amikből az egyik jelenleg is listavezető.

A magyar vadásztársadalomnak több szervezete is van: a legnagyobb hagyományú Országos Magyar Vadászati Védegylet (OMVV) 1989-ben kezdte meg működését, hogy a megyei szervezetein keresztül képviselje a vadászatra jogosult személyek és a vadásztársaságok érdekeit.

Ugyancsak sokéves múlttal rendelkezik az Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ), ill. az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK). Ez utóbbi taglétszáma az elmúlt néhány esztendőben mintegy tízezer fővel gyarapodott.

3 ANYAG ÉS MÓDSZER

3.1 Minta meghatározása

A téma tervezése során olyan csoportot igyekeztem képezni, melyet a későbbiekben több szegmensre bontva tudok elemezni. Ez a megcélzott réteg a mai 10-30 éves korosztály, amely vadászattal kapcsolatos attitűdjének vizsgálata volt dolgozatom fő célkitűzése. A megkérdezettek csoportja azonban sem az országos lakosságot tekintve, sem pedig a megkérdezett csoporton belül nem tekinthető reprezentatívnak. A nehézséget az adja, hogy a földrajzi és szociális szegregációból adódóan (informatikai ismeretek vagy az Internet-hozzáférés hiánya) az adatgyűjtés korlátokba ütközött, és így a mintám nem tükrözi a sokaságot. A mintavételre a Facebook kapcsolati hálóját használtam. Bár a lehetőségeim és a döntésem következtében a minták és így az eredmények nem tekinthetők reprezentatívnak, ennek ellenére az eredmények várakozásom szerint iránymutató szinten értékelhetők lesznek.

A vizsgálat során kvantitatív primer kutatást készítettem. Az adatgyűjtést egyszeri, kérdőíves módszerrel végeztem, internetes megkeresés útján. A vizsgálat során 221 válaszadó töltötte ki az általam készített kérdőívet. A kérdések a fontosabb demográfiai adatok rögzítése mellett arra irányultak, hogy a válaszadónak milyen vadászattal kapcsolatos ismereteik vannak, illetve hogyan vélekednek a vadászatról, vadgazdálkodásról (a kérdőívem tartalmaz nyitott kérdés típust is, amelyben szabadon fogalmazhatja meg válaszait a válaszadó, pl. Mi jut eszébe a "vadász" szó hallatán?). Zárt és több kimenetelű zárt kérdéseket, ahol megadott alternatívák közül választhat a kitöltő, illetve szelektív kérdés típust, amelyben megadott alternatívák közül választhat ki megfelelő számú választ a válaszadó. Ezen kívül Likert-skálát használtam az információk kinyeréséhez. Az ötfokozatú Likert-skálánál az 1-es választás volt az „egyáltalán nem tartja fontosnak” az 5-ös a „nagyon fontosnak tartja” és természetesen volt lehetőség „nem válaszol”/”nem tudja megítélni” válaszokra is, ahogy a szakirodalom is javasolja (MALHOTRA, 2008).

A kérdőív szerkesztése során meghatároztam 6 + 1 csoportot a kérdések témája szerint. Ezek a csoportok a következők: Vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos általános kérdések (9) melyeket szűrőként használva szét tudtam választani a vadászatban jártasabbak (a szakemberek) és a laikusok csoportját. A következő főcsoportot a Vadhússal kapcsolatos kérdések (2) alkotják. Majd a magyar vadászati hagyományokat és szakjog rendszer ismeretei felmérését szolgálták A vad és a vadászati jog című csoport kérdései (3). A legnagyobb terjedelmű egység a Vadgazdálkodás és természetvédelem társadalmi megítélésére irányuló (5) kérdéskör volt. Az utolsó két csoport nagyon nagy hasonlóságot mutat A vadászattal kapcsolatos információforrások és a Személyes vadászatra

irányuló kérdések (14) tekintetében. Végül pedig az egész alapjául szolgáló demográfiai adatok lekérdezésével zártam a kérdőívet.

3.2 Kiértékelés módszerei

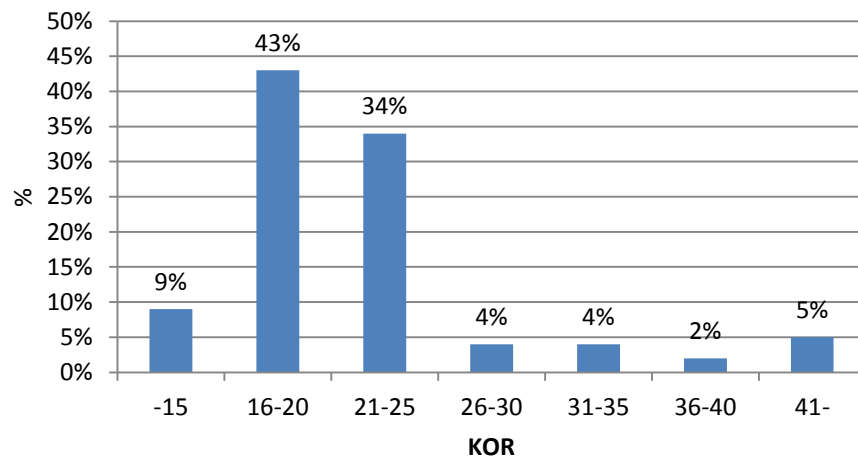
A célom az volt, hogy az egyes kérdésekre adott válaszokból lehet-e utalni az egyes kitöltők vadászattal kapcsolatos gondolkodásmódjára. A kapcsolat kimutatásához keresztábra elemzést végeztem. A keresztábra elemzés esetében, ha veszünk két változót, akkor azok kapcsolatának meglétét tudjuk vizsgálni, illetve annak erősségét. A tanulmányban a változók közötti kapcsolatot Pearson féle Khí-négyzet próbával igazoltam vagy cáfoltam. Minden olyan esetben kapcsolatot véltem felfedezni két változó között (vagyis elvettem a H_0 hipotézist), amikor a Khí-négyzet próba szignifikancia szintje a természettudományok területén is elfogadott 5% alatt volt. A keresztábra elemzést tovább folytatva a Cramer V. asszociációs együtthatót használtam az adatok közötti kapcsolat erősségének vizsgálatára. A Cramer V. mutatót akkor használjuk, ha két kategorikus változó egymásra hatásának az erősségét akarjuk vizsgálni. (SZÉKELYI – BARNA, 2002). Az értéke 0 és 1 között mozog, ha a mutató a 0-hoz tart, akkor gyenge, ha az 1-hez tart, akkor erős kapcsolatról beszélhetünk (0,20 értéknél már gyenge kapcsolatot is feltételezhetünk.)

A Likert-skálán adott válaszokon faktoranalízist végeztem. A faktoranalízis lényege, hogy az általam megnevezett változókat redukáljam, illetve összesítsem őket, és segítségükkel olyan összetett tényezőket (faktorokat) hozzak létre, melyek több tartalommal bírnak és ezáltal jellemzik a mintát, mivel a faktoranalízis olyan többváltozós statisztika módszer, melynek célja a változók csoportosítása, és a változók számának redukálása (SAJTOS – MITEV, 2007). A kapott eredményeket felhasználva klaszteranalízissel csoportosítottam a mintában lévő válaszadókat a faktoranalízis által kapott faktorok alapján. A klaszteranalízissel az a célom, hogy kérdőív kitöltőit csoportosítsam és a csoportosítás első lépésként egy matematikai alapot adjak, és csak utána vizsgáljam szakmai szempontból a kapott eredményt. A változók elemzéséhez az SPSS 20 statisztikai programcsomagot használtam, mint a társadalomtudományokban egyik leginkább használt statisztikai programcsomagot (MARQUES DE SÁ, 2007). A klaszterek esetében tovább vizsgáltam, hogy a csoportok és egyes változók között van-e kapcsolat.

4 EREDMÉNYEK

4.1 Leíró statisztika

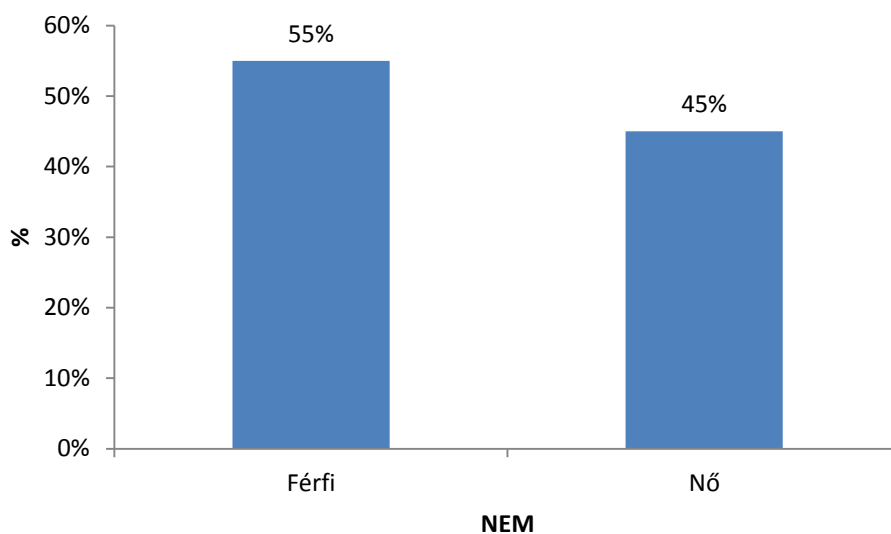
A válaszadók többsége (76%) a 16-25 éves korosztályból került ki (1. ábra). A 15 alatti, illetve a 25 év feletti válaszadók aránya összesen csak 24% volt.

1. ábra: A válaszadók kor szerinti eloszlása (n=221).

Forrás: Saját szerkesztés

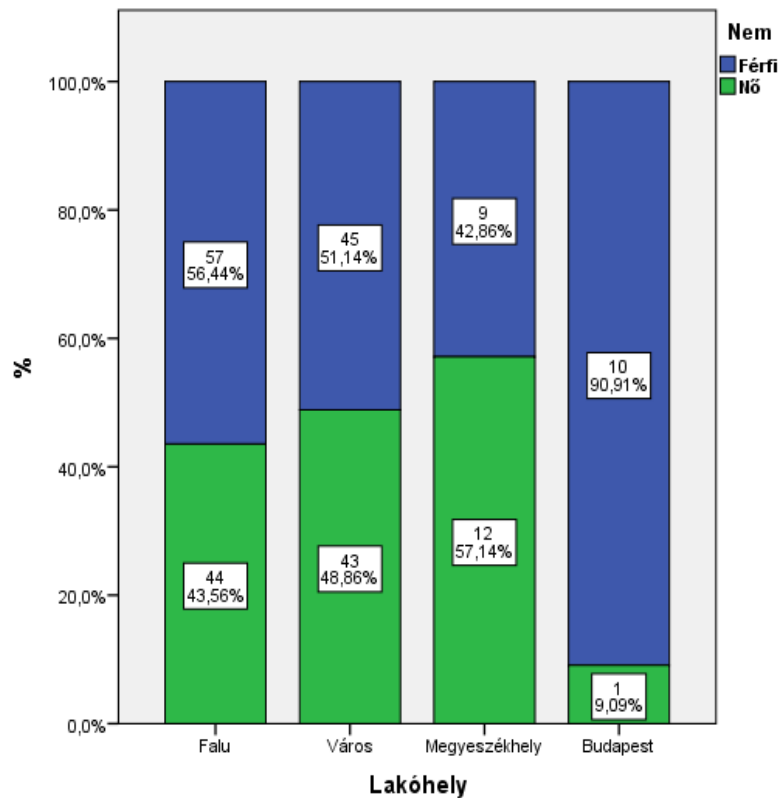
A válaszadók 55%-a férfi, míg 45%-a nő volt. Ez az arány gyakorlatilag minden korcsoportban hasonlóan alakult (2. ábra).

2. ábra: A válaszadók nemek szerinti eloszlása (n=221)

Forrás: Saját szerkesztés

A válaszadók 15 %-a nagyvárosban, 40%-a kisebb városban, 45%-a faluban él. Míg városokban, falvakban, megyeszékhelyeken élők között közel azonos mértékben (kb.45-55%) oszlik meg az érték nemek tekintetében, addig a fővárosban élő válaszadók 91%-a férfi és csak 9%-a volt nő (3. ábra).

3. ábra: A válaszadók nem és lakhely szerinti megoszlása (n=221)

Forrás: Saját szerkesztés

Iskolai végzettség tekintetében: a kitöltők 30%-ának a legmagasabb iskolai végzettsége általános iskola, 47%-uk rendelkezik befejezett középiskolai végzettséggel, és 23%-uknak van felsőfokú bizonyítványa (1. függelék).

4.2 Keresztábra elemzés

A dolgozatom elsődleges kérdése, hogy melyek azok a tényezők a primerkutatás alapján, melyek hatnak a vadászat társadalmi megítélésére.

Első lépésként a kérdőívben lévő vadászat megítélésére vonatkozó lehetséges releváns változókat szembeállítottam azokkal a kérdésekkel, melyek a válaszadók demográfiai adataira vonatkoznak (kor, nem, lakhely, iskolai végzettség).

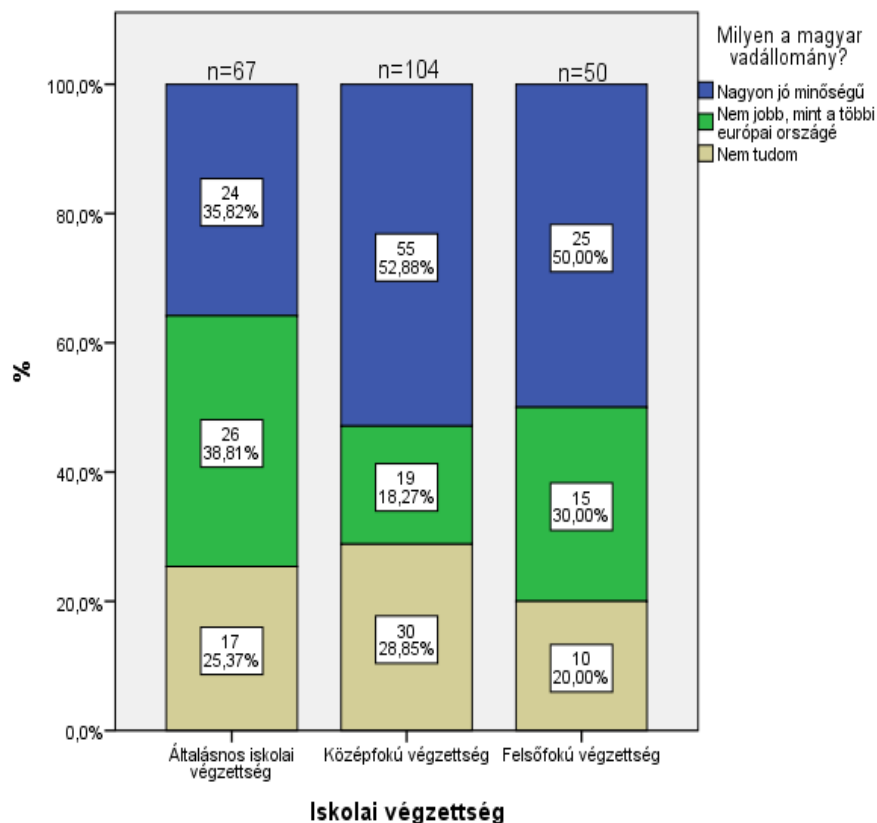
A továbbiakban csak olyan eredményeket vizsgáltam, ahol az adott két változó közötti kapcsolat Khí-négyzet próbával kimutatható volt és szignifikanciaszintje 5% alatt maradt. Miután a Khí-négyzet próbával kimutattam, mely tényezők hatnak egymásra, kiszámítottam a Cramer V. asszociációs együttható értékét. Az 1. táblázatban így már csak olyan tényezők szerepelnek, ahol a Pearson Khí-négyzet próba kapcsolatot mutatott ki.

1. táblázat: a Khí-négyzet próba, és Cramer V. értékek

Forrás: Saját szerkesztés

Sorszám	Kérdés	Kérdés	Khí ² próba (P)	Cramer érték
1	Milyen a magyar vadállomány?	Iskolai végzettség	0,037	0,215
	Milyen a magyar vadállomány?	Nem	0,000	0,269
2	Magyarországon milyen a vadászok megítélése?	Iskolai végzettség	0,049	0,265
3	Ön szerint a vadhús bioétel-e?	Lakhely	0,004	0,294
4	Ön szerint a vadhús bioétel-e?	Nem	0,019	0,190
5	A természetvédelem és vadgazdálkodás ellentétek?	Iskolai végzettség	0,025	2,250
6	Szükség van-e vadászatra, vadgazdálkodásra?	Nem	0,000	0,301

A fiatalság közel fele (47%) tudja, hogy a magyar vadállomány kiemelkedően jó, világhírű (4. ábra), viszont több mint egynegyede (27%) szerint nem jobb, mint a nyugat-európai országoké, és 22% nem tudott véleményt formálni a kérdésről. Az átlaghoz képest alacsonyabb arányban tudták a nők és a legfeljebb alapfokú végzettségűek, hogy a magyar vadállomány világhírű.

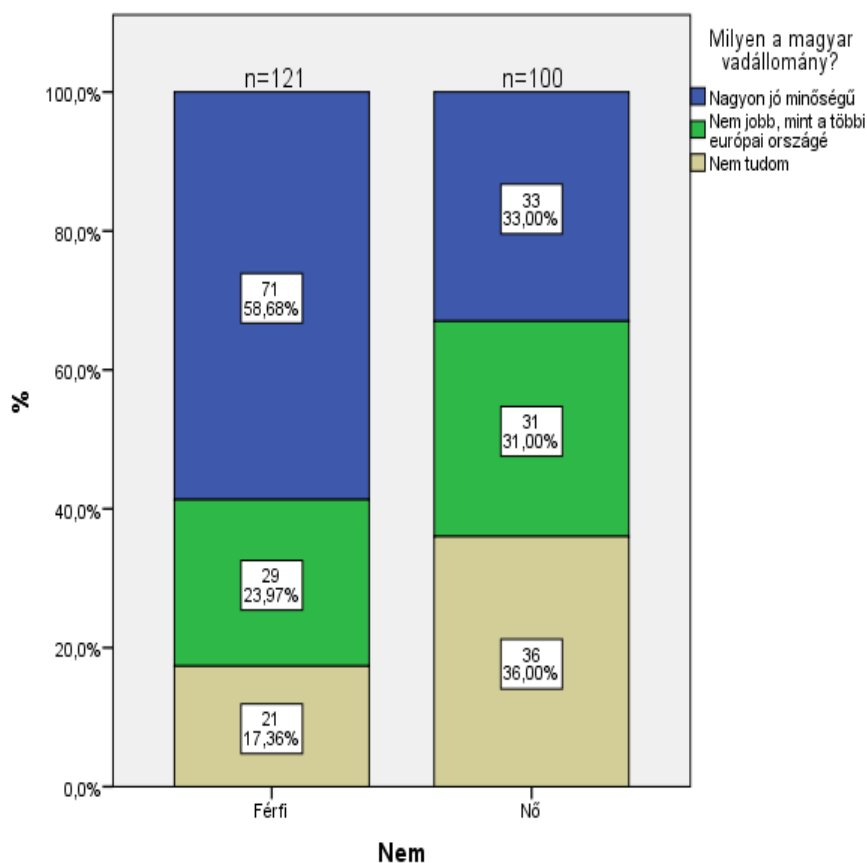
4. ábra: A válaszadóknak a vadállomány minőségéről alkotott képe az iskolai végzettség alapján

Forrás: Saját szerkesztés

Munkámban vizsgáltam azt is, hogy mennyire tájékozott a lakosság a magyar vadállomány büszkeségeivel kapcsolatban. A kérdezettek 68%-a hallott már a szép és nagy agancsú szarvasbikákról, mint a hazai vadállomány büszkeségeiről. Ennél jóval kevesebben, 37% hallott már a jól repülő fácánkakasokról, 18% említette, hogy hallottak már a biztos eredménnyel járó vízivad vadászatokról.

Legtöbben, a válaszadók több mint háromnegyede (77%) hallott az eredményes vaddisznó-hajtásokról. Egyértelműen látható, hogy a mai fiatalság körében leginkább a vaddisznók,

szarvasbikák szerepelnek, mint Magyarország vadállományának büszkeségei, de azért szép számban hallottak már a jól repülő fácánkakasokról és a különleges, nagy agancsú őzbakokról is.

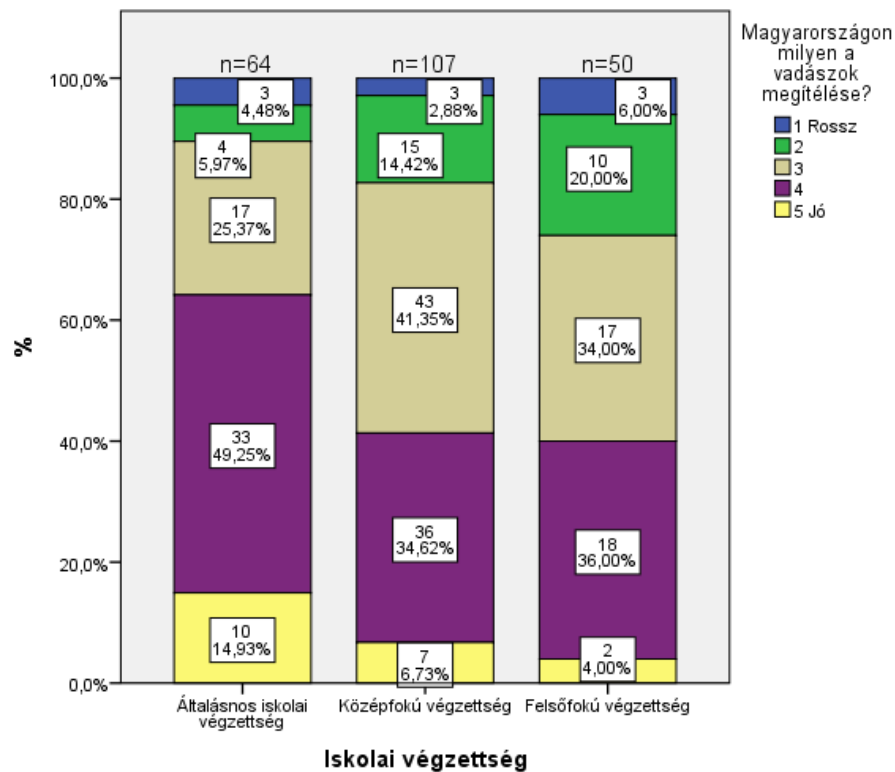

5. ábra: A válaszadóknak a vadállomány minőségéről alkotott képe a nemek alapján (n=221)

Forrás: saját szerkesztés

A kitöltők arra a kérdésre, hogy milyen a vadászok megítélése egy ötfokozatú Likert-skálán válaszolhattak, ahol az 1-es válasz volt a „rossz” az 5-ös pedig a „nagyon jó”. Ezek alapján azt vizsgáltam, hogy a válaszadók magasabb iskolai végzettsége hogyan befolyásolja a vadászok megítélését. Az általános iskolai végzettségű kitöltők fele (49%) jónak ítéli meg a vadászokat. A középiskolai végzettséggel rendelkezők közel fele (41%) viszont már csak közepesnek ítéli meg a vadászok tevékenységét. Míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők csoportjában nem lehet szignifikáns eredményt kiemelni a megítélést illetően: 34% közepesnek, 36 % jónak ítéli meg a vadászokat. Mindhárom végzettségi osztály esetén 15% alatt van azoknak a száma, akik kiválónak értékelik a megítélést, és 6% alatt vannak azok, akik rossznak ítélik meg a vadászokat. Tehát

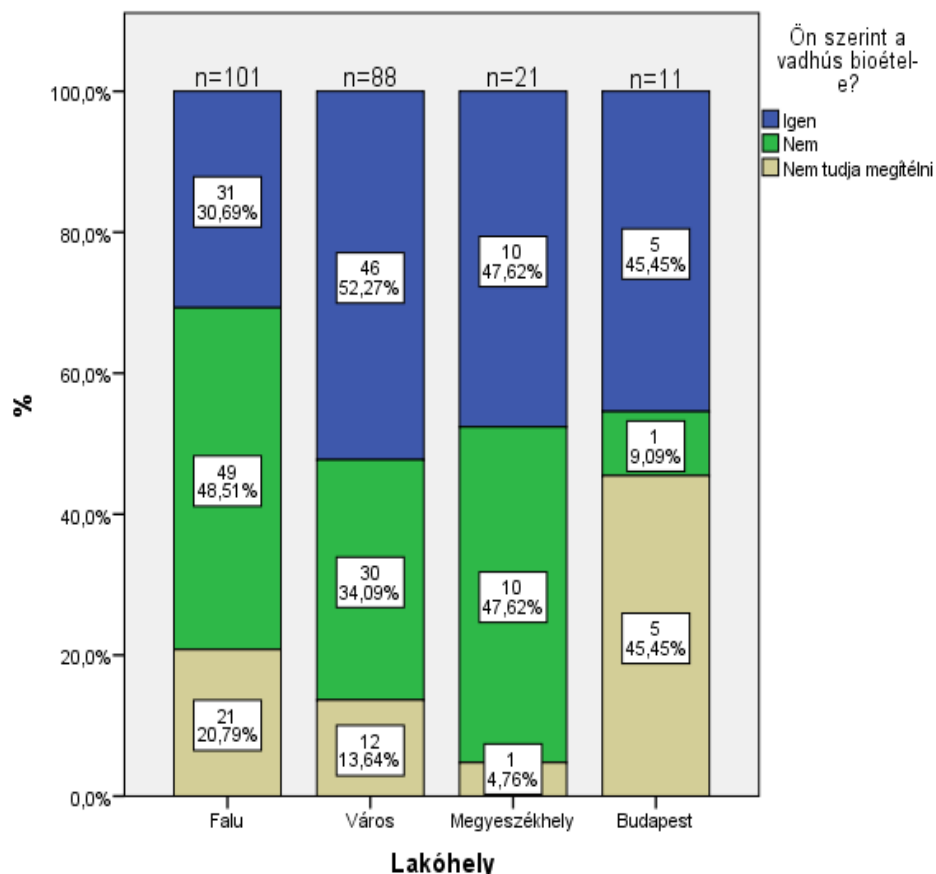
bármely iskolázottsági réteget nézzük, a vadászat megítélése többségében a gyenge, a közepes és jó kategóriákban oszlik meg.

6. ábra: A vadászok megítélése a különböző iskolai végzettséggel rendelkezők körében (n=221).

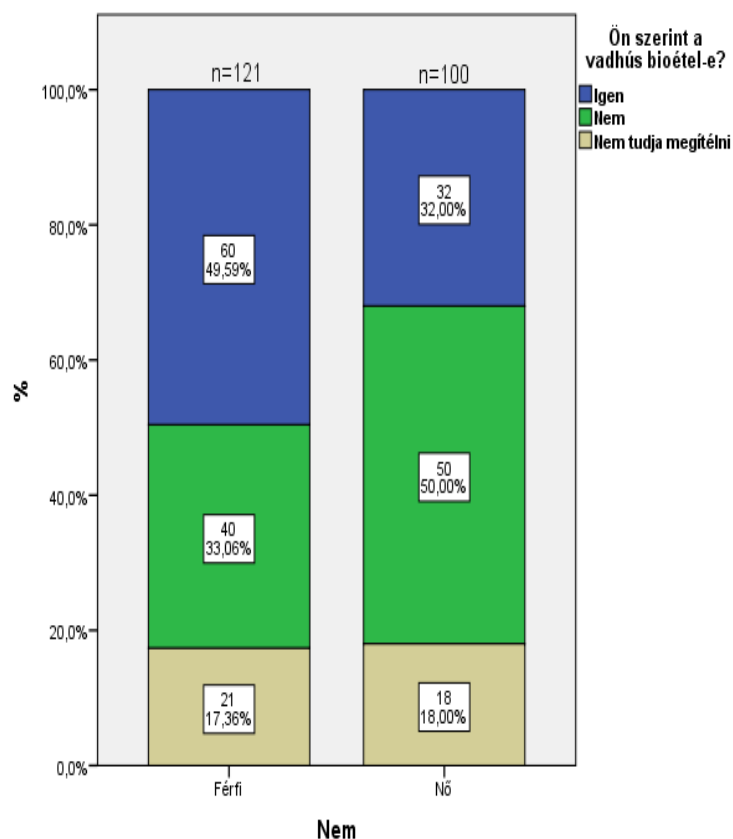
Forrás: Saját szerkesztés

Az elemzés során céлом volt a vadhússal kapcsolatos vélemények, ismeretek kiértékelése is. Mint ahogy azt a 7. ábra is mutatja, a férfi kitöltők 49 %-a gondolja úgy, hogy a vadhús egészséges bioétel, 33% nem tartja bioételnek. A női válaszadóknál ez az arány fordított, 50%-uk a vadhúst nem tekinti a biohússal egyenértékűnek, míg 32% mondja csak azt, hogy egészséges bioétel. Közel azonos annak a csoportnak a nagysága a nők és a férfiak között, akik nem tudtak véleményt formálni (18 és 17 százalék).

7. ábra: A válaszadóknak a vadhúsról alkotott képe lakhely szerinti megoszlásuk alapján (n=221)
Forrás: Saját szerkesztés

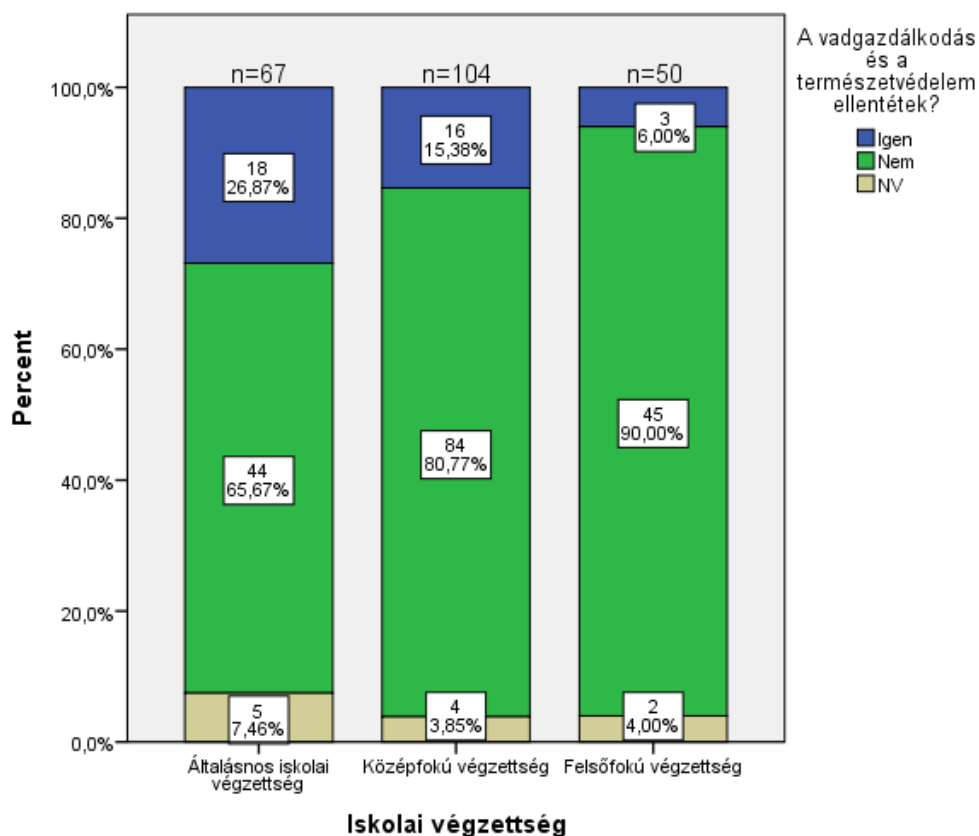
Ugyanezt a kérdést vizsgáltam a kitöltők lakhelyével összevetve is. A falvakban élők gondolják legkisebb mértékben bioételnek a vadhúst, mindösszesen egyharmaduk. Közel a falusi kitöltők fele úgy véli, hogy nem bioétel és 20% nem tudta meghatározni. A legnagyobb arányban (52%) a kisvárosi lakosság körében gondolták azt, hogy egészséges étel, egyharmaduk véleménye ennek az ellenkezője és mindösszesen 12% nem tudott állást foglalni a kérdésben. A megyeszékhelyeken és Budapesten élők kicsivel kevesebb, mint a fele (48%) véli úgy, hogy a vadhús bioételnek tekinthető, a kitöltők másik fele az ellentábort alkotja, akik szerint a vadhús nem bioétel, és mindösszesen 4% azok aránya, akik a nem tudom opciót választották.

8. ábra: A vadhús megítélése a válaszadók körében, nemek szerinti bontásban. (n=221)

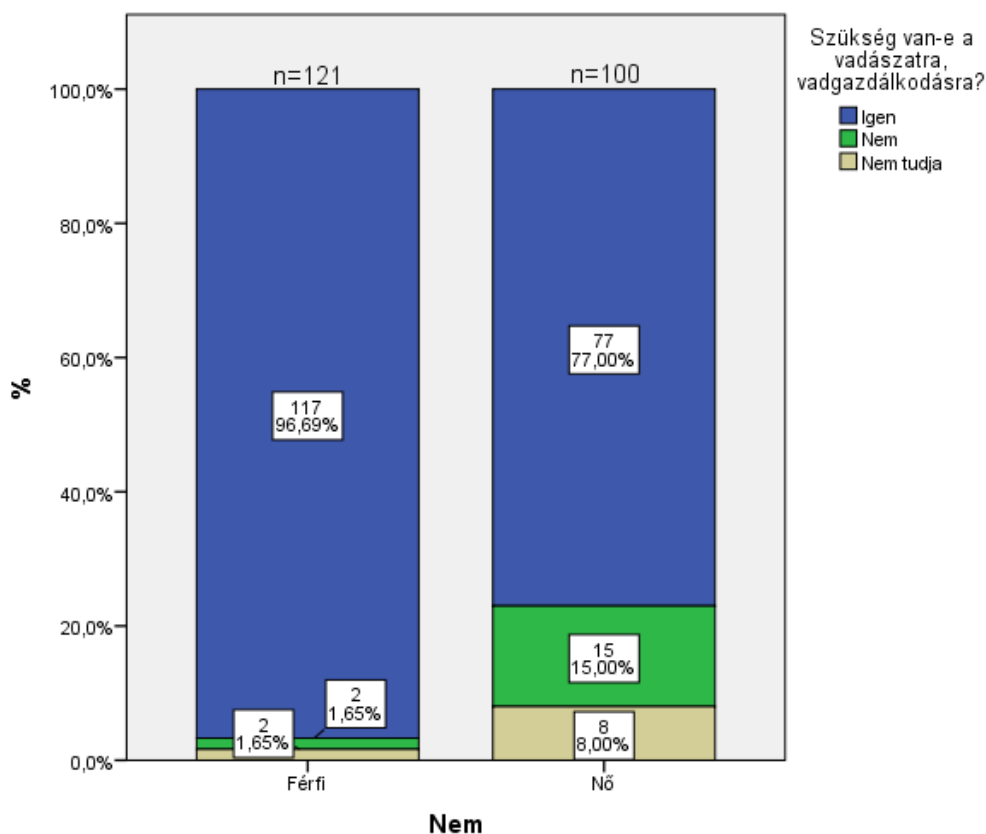
Forrás: Saját szerkesztés

A végzettségek tükrében vizsgáltam azt is, hogy a kitöltők szerint a természetvédelem és vadgazdálkodás ellentétek-e. Az általános iskolai végzettségűek 66%-a szerint nem, 26%-uk véleménye szerint igen, míg 7% nem tudta megítélni a kérdést. A középiskolai végzettséggel rendelkezők esetében már több, mint háromnegyedük gondol a vadászat és a természetvédelem összhangjára, 15% szerint egyértelműen ellentétek, és mindösszesen 3% nem foglalt állás. A legnagyobb tábor, akik szerint a vadászat és a természetvédelem nem ellentétek, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél található, 90% szerint a vadászat és a természetvédelem összefügg egymással, 6% szerint van érdekkülönbség és 4% választotta a „nem tudom” opciót.

9. ábra: A válaszadóknak a vadgazdálkodás–természetvédelem kapcsolatáról alkotott képe iskolai végzettségük szerint (n=221)

Azoktól, akik egyetértettek azzal, hogy a vadászok ellátnak természetvédelmi feladatokat is, megkérdeztem azt is, hogy szerintük konkrétan milyen feladatokat látnak el. Legtöbben, a válaszadók 68%-a azt említette, hogy a vadászok etetik a vadon élő állatokat, 62% válaszolta, hogy védik a veszélyeztetett fajokat. Közel felük (42%) szerint tisztán tartják a természeti környezetet. Azoknak, akik egyetértenek azzal, hogy a vadászok aktívan hozzájárulnak a természetvédelemhez, 68%-a tudta, hogy a vadászok megakadályozzák az orvvadászatot, egytizedük pedig, hogy jelzik a természetkárosítást.

10. ábra: A vadászat szükségességéről alkotott kép a nemek között (n=221)

A kitöltők elsőprő többsége, 88%-a szerint szükség van a vadászatra, vadgazdálkodásra. Csúpán 8%-uk nyilatkozta ennek ellenkezőjét, s 5%-uk nem tudott állást foglalni a kérdésben. A férfiak 96%-a gondolja úgy, hogy szükség van vadászatra, míg a nőknek csak 77%-a. A nők 15%-a viszont egyértelműen nem tartja szükségesnek, 8% pedig a nem tudom választ jelölte meg, a férfiaknál a nemleges és a nincs véleménye csoport is 2-2%-ot tesz ki. Minél magasabb az iskolai végzettség, úgy nő azok aránya, akik szerint szükség van a vadászatra, vadgazdálkodásra. Csak elhanyagolható arányban, 1%-ban említették, hogy a vadászok és orvvadászok ugyanazt teszik, s 2%-ban nem tudtak választ adni a kérdésre.

4.3 Faktoranalízis

Mint említettem, a válaszlehetőségek egy 1-5 Likert skálán lettek lekérdezve. A faktoranalízis során elsőként egy előkalkulációt végeztem, ahol Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) mutatót számoltam. A KMO érték az egyik legfontosabb mérőszám annak megítélésére, hogy a változók elvégezhető-e a faktorelemzés. Ha az érték 0,5-nél kisebb, akkor kifejezetten nem ajánlott faktoranalízis végrehajtása, mivel ezt a vizsgált változók korrelációja nem teszi lehetővé, viszont 0,8 felett kimondottan jónak mondható az érték (0,5 felett elfogadható), és elvégezhető a faktoranalízis. A KMO mutató jelen esetben 0,780 volt, így a változók tekintetében elvégezhető a faktor analízis!

A főkomponens analízis futtatása során nem kértem fix faktor számot, a kapott adatok matematikailag kapott eredmények. A vizsgálat elvégzése során négy faktort kaptam eredményül (2. táblázat). A kapott eredmények alapján három faktort lehet matematikailag elkülöníteni. Az első faktort „Üzlet”, a másodikat „Rekreáció” a harmadikat „Hivatás” faktornak neveztem.

A vizsgálat során centroid (súlyközpontos) metodikát használtam. A centroid módszer lényege, hogy a kapott csoportoknál a csoportok súlyközpontjai legyenek minél távolabb egymástól. (SZÉKELYI – BARNA, 2002)

A kérdőívben a kérdés az alábbi módon lett feltéve:

Ön szerint mennyire igazak az állítások a vadászatra.....

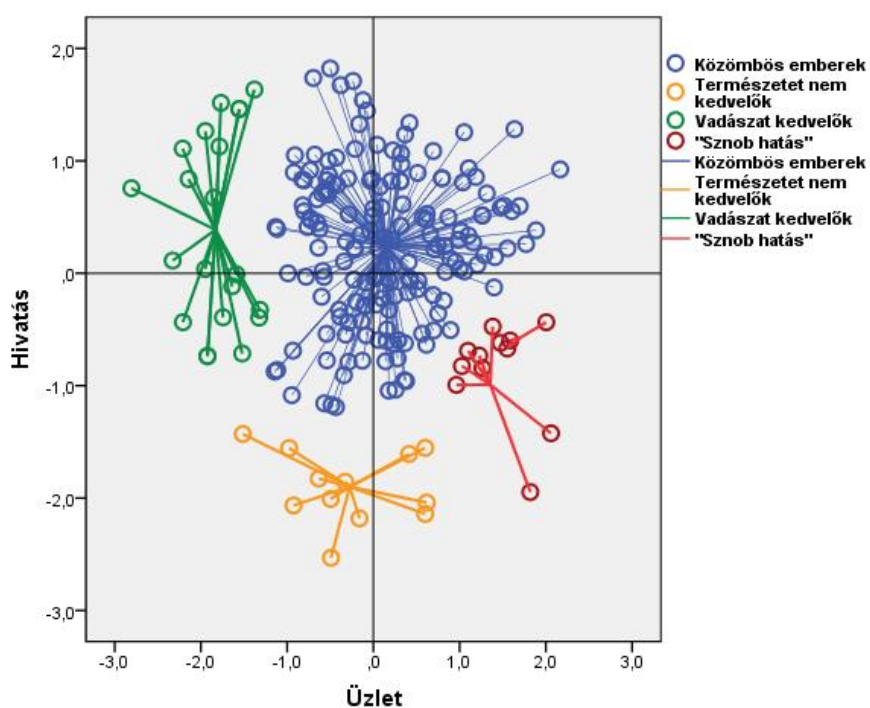
- Szórakozás, kikapcsolódás
- Sport
- Pénzszerzés, üzlet
- Hivatás, foglalkozás, munka
- Úri passzió, státuszsimbólum
- Szenvedély
- Állatok értelmetlen lelövése
- Kegyetlenség, agresszió kiélésének eszköze

Ön szerint mennyire igazak az állítások a vadgazdálkodásra.....

- vadállomány tervszerű fenntartása
- ökoszisztéma szolgáltatások használatának egy formája
- természetvédelmi feladatok ellátása
- pénzszerzés, üzlet
- orvvadászat megakadályozása
- hivatás, foglalkozás, munka

2. táblázat: faktorok elnevezése: A faktoranalízis során a kérdésekből képzett faktorok. Magyarázatot ld. a szövegben. Forrás: Saját szerkesztés

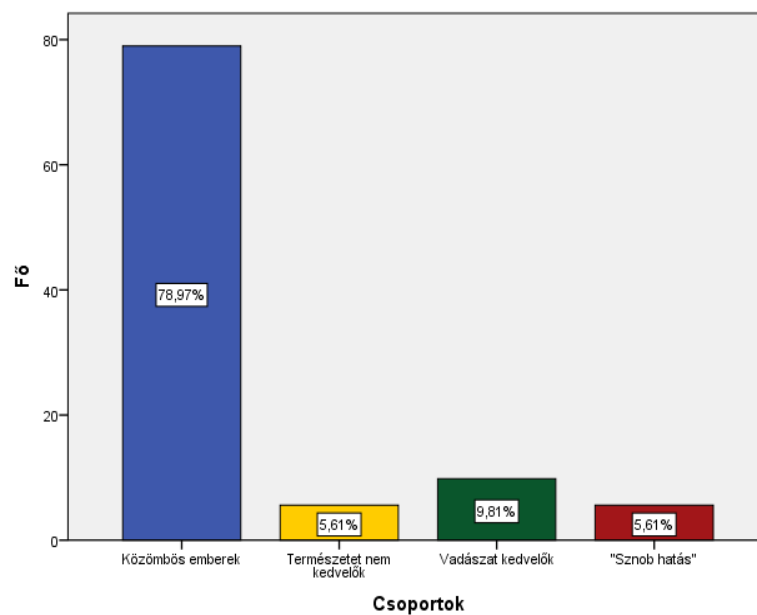
Faktor	Állítások	1	2	3	4
Hivatás faktor	vadgazdálkodásra? [vadállomány tervszerű fenntartása]	,729	,251	,031	,252
	vadgazdálkodásra? [hivatás, foglalkozás, munka]	,701	,337	,184	,059
	vadgazdálkodásra? [orvvadászat megakadályozása]	,682	-,037	-,195	,051
	vadászatra? [hivatás, foglalkozás, munka]	,582	,497	,129	-,049
	vadgazdálkodásra? [ökoszisztéma szolgáltatások használatának egy formája]	,564	,049	,246	,417
Agresszió faktor	vadászatra? [kegyetlenség, agresszió kiélésének eszköze]	-,130	-,859	,190	-,123
	vadászatra? [állatok értelmetlen lelővése]	-,172	-,837	,197	-,163
	vadászatra? [szenvedély]	,218	,288	,257	,254
Üzlet faktor	vadgazdálkodásra? [pénzszerzés, üzlet]	-,105	,067	,811	,136
	vadászatra? [pénzszerzés, üzlet]	-,033	-,122	,781	,011
	vadászatra? [úri passzió, státuszszimbólum]	,218	-,180	,676	-,010
Rekreáció	vadászatra? [sport]	,049	,101	,058	,814
	vadászatra? [szórakozás, kikapcsolódás]	,088	,488	,133	,643
	vadgazdálkodásra? [természetvédelmi feladatok ellátása]	,486	-,010	-,092	,607

11. ábra A klaszteranalízis alapján a válaszadói csoportok megoszlása (n=221)

Forrás: Saját szerkesztés

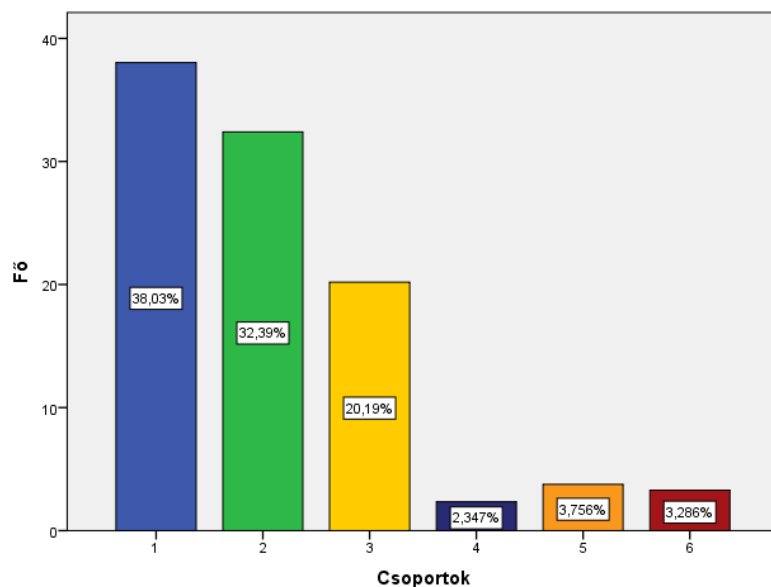
Az első csoport „Közömbösök” nevet kapta, hiszen ők egyik tengely felé sem mutattak jelentősebb kimoszulást súlyközéppontjuk majdnem teljesen az origóban található, de a kitöltők tekintetében ez a legnagyobb csoport 78%-kal. A „Vadászatkedvelők” a felmért minta 10% -át teszik ki vélhetően ők azok, akik némi fogalommal rendelkeznek a vadászat, vadgazdálkodás lényegét illetően. Az egyik legkisebb csoport 6%-kal a „Sznob hatás” nevet kapta, valószínűsíthető hogy ők azok, akik inkább csak az anyagi részét látják a vadászatnak. A „Természetet nem kedvelők” nevet adtam a legkisebb csoportnak (5%), ők sem üzletnek sem hivatásnak nem tekintik a vadászatot.

12. ábra A klaszteranalízis alapján a válaszadói csoportok megoszlása (n=221)

Forrás: Saját szerkesztés

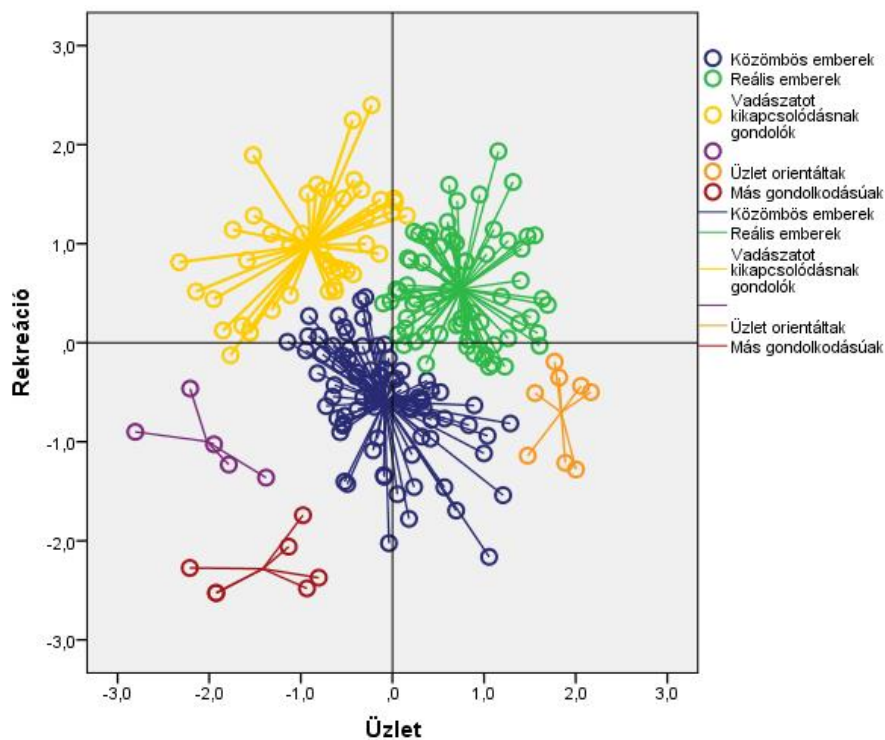
A kapott dendrogram alapján 6 klaszter volt értelmezhető. A 6 csoport létrehozása után a legkisebb elemszámú csoportot nem vettem figyelembe, mert a vizsgált minta csupán 4,14%-át tette ki, így elhagyhatónak véltem.

13. ábra A klaszteranalízis alapján a válaszadói csoportok ábrázolása oszlopdiagramon

Forrás: Saját szerkesztés

A kapott végleges 5 csoportot a 13. ábra szemlélteti. Ezen az ábrán is a "Közömbös" csoportnevet adtam az origóhoz legközelebb elhelyezkedő csoportnak, mely az eredményem 38% át teszi ki, és így az ábrából is jól kitűnik, hogy ismét a közömbös emberek alkotják a legnagyobb egységet.

14. ábra A klaszteranalízis alapján a válaszadói csoportok ábrázolása (n=221)

Forrás: Saját szerkesztés

A második szegmensnek „Reálisan látók?” csoport nevet adtam, szemléltetve ezzel is, hogy ők látják kívülállóként is legtisztábban a vadgazdálkodás, vadászat helyzetét, ez a csoport a mintám (32%) tette ki. A „Vadászatot kikapcsolódásnak gondolók” csoport nevet a rekreáció negyedében elhelyezkedő kitöltők kapták, ez a csoport is egyike volt a három legnagyobbnak.

5 ÉRTÉKELÉS

Munkám során kvantitatív primer megkérdezés módszerével vizsgáltam a fiatalok vadászathoz, vadgazdálkodáshoz fűződő viszonyát. Az eredmény a kitöltők tekintetében várakozásomnak megfelelően alakult, mert a válaszadók többsége (76%) a 16-25 éves korosztályból került ki. A 15 év alatti, illetve a 25 év feletti válaszadók aránya összesen csak 24% volt. Megfelelőnek véltem az eloszlást a nemek tekintetében is, a válaszadók 55%-a férfi, míg 45%-a nő volt. Azonban némi torzulást fedeztem fel a tekintetben, hogy a városi kitöltők között elenyésző arányban szerepeltek a nők. A stratégiai fontosságú kérdéskörökben végzett vizsgálatok egyértelműen kimutatták, hogy a vadászat, vadgazdálkodás közösségi megítélése koránt sem olyan negatív, mint amire a dolgozatom készítésekor számítottam. A lakosság ismeretei a vadászatról sok esetben felszínesek és bizonytalanok, vannak azonban olyan kérdések melyekből éles konklúziókat lehet levonni. Azt például, hogy járnak-e külföldiek hazánkba vadászni, a lakosság 91%-a helyesen tudja, ez az arány egy 2004-ben készített felmérésnél is közel azonos értéket mutatott. A fiatalok 77%-a tisztában van azzal, hogy a magyar vadállomány bizonyos szegmensei világhírűek. Ez a szám a korábbi felmérés esetében csak 50%-ot tett ki (Tarki, 2004).

Kutatásom kiértékeléséhez keresztábla elemzést végeztem, ahol két egymástól független változót hasonlítottam össze. Ilyen a magyar vadállomány megítélése és az iskolai végzettség kapcsolata. Miből arra következtettem, hogy minél magasabb a kitöltők iskolázottsága annál jobban és realisabban ítélik meg a magyar vadállományt. A kapott eredmény nem egyenesen arányos képet mutat, de szignifikáns különbség állapítható meg az általános és a felsőfokú végzettségűek között is (4. ábra). Ennek a megállapításnak az alapjait, úgy gondolom, a végzettséggel párhuzamban álló tágabb látásmód és esetleg a szélesebb körű tudás adja. Ugyancsak a magyar vadállomány nemekkel való összevetésekor (5. ábra) erős különbséget mutattak a nők és a férfiak. Míg az utóbbiak nagy százalékban azt felelték, hogy a vadállomány kiemelkedő minőségű, addig a nők alig egyharmada gondolta így, megfigyelésem alapján kitűnt, hogy a női kitöltők inkább határozatlanok voltak ebben a kérdésben, ezt bizonyítja a nagyarányú „nem tudom” felelet. Vizsgálatomban nemcsak a vadállományról alkotott képet, de magáról a vadászatról gondolt attitűdöt is elemeztem az iskolai végzettséggel összevetve. Ebben az összevetésben megállapítottam, hogy mennél magasabb az iskolai végzettség, annál rosszabb a vadászok általános megítélése, aminek okát nemcsak az oktatás hiányosságaiban látom, hanem abban az alapvető összefüggésben is, miszerint a

magasabb végzettségűek idősebb koruk révén több információval és negatív média kampányokkal találkozhattak életük során. Ez befolyásolhatja a személetmódjukat. Nagy véleménykülönbséget

tapasztaltam abban a kérdésben is, hogy a vadhús bioétel-e? A kérdést nemek tükrében elemeztem. Itt, mint ahogy a 7. ábra is mutatja, a férfi és női vélemények teljesen reciprokjai egymásnak, míg a nők nagy része nem tartja a vadhúst bioételnek, addig a férfiak jelentős hányadának meggyőződése az ellenkezője. Talán ennek oka a nemek eltérő látásmódjával magyarázható, sok helyen a tradicionális ételeket csak férfiak készítik, ez napjainkban is megfigyelhető jelenség, elég, ha csak egy helyi főzőversenyre látogatunk - a pörköltök és gulyások üstjei, bográcsai mellett többnyire férfiakat látunk, míg napjainkban a nők inkább a „egészséges életmód”, így a csirkemell és a saláták mellett teszik le voksukat. Egy hasonló felmérésben Luxemburgban vizsgálták a vadászat megítélését, ott az 503 megkérdezettnek 50%-a tartotta biohúsnak a vadhúst (Anonymous 2013). Vadhús tekintetében még érdekes képet mutat a lakhely szerinti vizsgálat is, ahol egyértelműen látszik, hogy a vidéki emberek nagy része szerint a vadhús nem bioétel. A városokban élők viszont többségében annak tekintik, ennek okát több tényező is adhatja, egyrészt a falusi emberek máshogy értelmezik a bioétel fogalmát, mint a városiak, illetve a falvakban nem tűnhet a vadhús olyannyira kuriózumnak, mint egy nagyobb városban. Mondhatni természetes és gyakoribb a vadhúsfogyasztás is. Manapság a legnagyobb feszültséget keltő téma a vadgazdálkodás és a természetvédelem ellentéte (9. ábra). Ezt a kérdést iskolai végzettség tükrében vizsgáltam. Itt is egyértelmű tendencia látszik arra, hogy mennél magasabb az iskolai végzettség annál nagyobb azon kitöltők aránya, akik úgy gondolják a két szakág nem ellentétei egymásnak. Ennek viszonylag egyértelmű oka lehet a szemlélet, amely a magasabb végzettséggel jár, ha valamiről több információval rendelkezünk, akkor arról realisabb véleményt tudunk formálni.

Dolgozatom egyik alapkérdése, hogy szükség van-e vadászatra? Erre a kérdésre kerestem a választ úgy, hogy összevetettem a férfi és női kitöltők véleményével (10. ábra). Közel azonos a nemenként kitöltők száma, azonban a férfiak közel száz százaléka úgy gondolja, hogy a vadászat az szükséges dolog, ezen a véleményen van a női kitöltők nagy része is, azonban a nőnemű válaszadóknál jelentősebb számban vannak olyanok, akik a „Nem” választ részesítették előnyben, de több női válaszadó bizonytalan e kérdést illetően. A feljebb említett luxemburgi kutatás eredménye szerint a vadászok megítélése a vidéki lakosság körében jelentősen kedvezőbb. Ennek okát egyrészt a férfiak sajátos ösztönös tulajdonságaiban látom, másrészt pont ezek a tulajdonságok miatt az erősebbik nem érdeklődőbb lehet a vadászatot illetően, ezért alaposabb ismeretekkel rendelkezhet, ami magyarázza a pozitívabb megítélést.

Munkámban nem csak keresztábra elemzés és összehasonlítás szerepelt, hanem klaszter- és faktoranalízist is végeztem. Mint ahogy a 11. ábra is mutatja, 4 csoportra osztottam a válaszadókat

annak függvényében, hogy mennyire látják hivatásnak, illetve üzletnek a vadászatot. A legnagyobb csoport a „Függetlenek” csoportja, ennek a csoportnak a nagysága eredhet érdektelenségből, ismerethiányból és laikusságból is. A másik jelentős méretű csoport a „Vadászat kedvelők” nevet

viseli, pontosan azért, mert ők azok, akik hivatásnak vélik a vadászatot. Ez persze főként azzal indokolható, hogy ők maguk is vadásznak vagy esetleg vadászati körökben mozognak, esetenként laikusok, csak jelentős ismeretekkel bírnak a vadászatot illetően. A minta nagysága alapján a következő csoport a „Természetet nem kedvelő” nevet kapta, abból kifolyólag, hogy ők egyáltalán nem gondolják a vadászatot hivatásnak, de még üzletnek sem, és erről véleményüket markánsan ki is fejezték. A „Sznob hatás” címet választottam annak a kitöltői csoportnak, melyek hivatást egyáltalán nem, ellenben nagymértékű üzletet látnak a vadászatban és csak hozzárendelt érték nélküli gazdasági megközelítésben tudják definiálni a vadászat tevékenységét. Ez származhat személyes tapasztalatokból vagy csak sekélyes-felszínes tudásból a vadászatot illetően, ennek eredete nem alaptalan, hiszen számtalan esetben láthatunk drága, luxus terepjárós, gazdag és hivalkodó vadászokat. A második faktoranalízis diagramjának (14. ábra) egyik tengelyén a rekreáció szerepelt a másikon pedig ismét az üzlet, ebben az elemzésben 6 csoportra bontottam a kitöltőket véleményük alapján, azonban csak 5 csoportnak adtam nevet, mert a 6-ikban, véleményem szerint nem volt megfelelő a minta darabszáma. Ebben a diagramban a legnagyobb csoport ismét a közömbös emberek csoportja, az ok itt is ugyanaz lehet, amit feljebb az előző ábrában szereplő közömbös csoportnál kifejtettem. A válaszadók többsége tehát nem tekintette a vadászatot sem rekreációs, sem üzleti tevékenységnek. Elképzelhető, hogy ezen válaszadók nem is tudták ezt a kérdést megítélni, ezért semleges választ adtak, de az is lehet, hogy inkább valamely pozitív kategóriába sorolták, mint például hivatás. A kérdés megválaszolása további elemzéseket igényel. A reáliasan gondolkodó emberek alkotják a következő csoportot, nem elhanyagolható nagysággal. Az ebbe a csoportba került kitöltők vannak legjobban tisztában a vadászat lényegét és helyét illetően, ennek természetesen ebben az esetben is több oka lehet, például vadász körökben mozgó személyek vagy akár az általános műveltség. A harmadik jelentős nagyságú csoport a „Vadászatot kikapcsolódásnak gondolók ” címet viseli, azon kitöltők, akik ebben a csoportban foglalnak véleményt, a vadászatra inkább rekreációként tekintenek. Ennek eredete a természet és az aktív pihenés szeretetéből az ezek által szerzett vadászattal kapcsolatos tudásból fakadhat, illetve nagy valószínűséggel ebben a csoportban foglalnak helyet a hivatásos vadászok és ismeretségi körük is. Az üzlet pártiak csoport nevét azok a kitöltők kapták, akik a vadászatot elsősorban csak gazdasági tevékenységnek tekintik, oka ennek is megegyező lehet a fent említett gazdasági szemléletű csoportnál leírtakkal. A legkisebb és egyben legszélsőségebb csoport a „más gondolkodásuk” csoportja. Ezen csoportot alkotó válaszadók sem rekreációt, sem üzletet nem

látnak a vadászat háttérében, véleményem szerint ennek oka jelentős ismerethiányból vagy csak felszínes tudásból fakadhat. A vizsgálatom eredményei tükrében elmondható, hogy sok esetben a sekélyes ismeretek ellenére és egyes, radikális nézeteket valló csoportokat leszámítva, a fiatalok vadászatról alkotott képe nem tekinthető negatívnak, sőt, túlnyomó részt közömbösnek és ugyancsak egyes esetekben pozitívnak tekinthető.

6 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Felmérésem legfőbb következtetése, hogy a fiatalság ismeretei a vadászattal kapcsolatban sok esetben felszínesek és bizonytalanok. Viszont koránt sem annyira negatívak, mint amennyire a vadászattal kapcsolatos sajtó ezt mutatja. Azonban ezen a bizonytalan, közömbös megítélésen javítani szükséges a vadászat nagytömegek általi elfogadottságához. A dolgozatomban annak jegyében készítettem, hogy a fiatalok vadászatról kialakított képét negatív irányba befolyásoló tényezőket feltárjam, és ezekre megoldási javaslatokat tegyek. A legnagyobb mértékben a vadászat megítélésére negatív tényezőként a közmédia és a vele szorosan együttműködő „sötétzöld” természetvédelmi és politikai kampányok hatnak, akik a vadászatot öldöklésként, az állatok vadászhatóvá tételét pedig a fajok kiirtásaként definiálják. Azonban nemcsak külső okok befolyásolják a megítélést, hanem a vadásztársadalom egyes - ugyan kisebbségbe lévő - de annál nagyobb hangú rétege is, akik az egész vadásztársadalmat rossz színben tüntetik fel és ezek kapcsán olvashatunk ilyen szalagcímeket a bulvár újságokban, hogy „Rendszerváltáskori fekete Mercedesz komcsikból: KDNP-s Pampalinik és vadászházi tivornyák” vagy éppen hogy „Stohl állatokat öl az erdőben”(Rácz, 2011). Ahhoz hogy pozitív társadalmi szegmensként tekintsenek a vadászatra, először a vadászoknak kell némi változáson átesni és bentről megreformálni önmagukat, hogy javítsák a közvéleményt. Ezen felül létre kellene hozni egy egységes arculatot és kampánytervet a vadászat szükségességéről. A média negatív híreire gyors és hatékony reagálásra, esetenként cáfolatra van szükség, ezért egy szóvivőt kellene alkalmazni. Mivel dolgozatomban a fiatalság véleményét tudtam meg a vadászatról, ezért számukra dolgoztam ki javaslatokat, amelyekkel véleményem szerint jelentősebb sikereket lehetne elérni hosszútávon a vadászatról kialakított kép és megítélés javítása érdekében. Első lépésként javaslom egy országosan egységes pedagógiai program kidolgozását, ami nemcsak hatékony természet és környezet nevelést, hanem komplex ökoszisztéma szemléletű gondolkodást is kialakít a felnövő generációban, ezáltal nemcsak azt látnák a gyerekek, hogy lelőtték a vadászok az állatot, hanem azt is hogy miért lőtték le. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni emellett az iskolán kívüli ismeretterjesztésre családok bevonásával, akár vezetett túrák, tanulmányi kirándulások, erdészeti, vadászati nyílt napok szervezésével és a nagyközönség számára nyitottá, illetve ingyenesé tételével. Ismeretterjesztő vándor előadásokat kellene országszerte tartani már egészen óvodás kortól, ennek érdekében korosztályoknak megfelelő előadás anyagokat és módszereket kellene kialakítani. Ha ezeknek a javaslatoknak csak részeit is sikerülne megvalósítani, már reménykedhetnénk, hogy a felnövekvő generációk nem

romboló erőként, hanem az ökoszisztémák egyik tervszerű fenntartójaként gondolnak és viszonyulnak majd a vadászokhoz.

Javaslatok:

- Komplex ökoszisztéma szemléletű, országos pedagógiai program kidolgozása.
- Iskolán kívüli ismeretterjesztés, szülők bevonásával.
- Tanulmányi kirándulások, vezetett túrák, erdei iskolák népszerűsítése.
- Erdészetek, vadgazdálkodási egységek munkájába való betekintés nyílt napok szervezésével.
- Vándor előadások, óvodától az egyetemig, vadgazdálkodási témákkal.

7 ÖSSZEFOGLALÁS

Összefoglalóan elmondhatom, hogy Magyarországon a vadászat megítélése sosem volt egységes és felhőtlen. A különböző korok különböző problémái mindig szolgáltatnak alapot a vadászatellenes érzések kiváltására. Napjainkban ezeket az okokat vagy szélsőséges természetvédők vagy a média negatív hírei szolgáltatják, esetenként a vadászársadalom maga ad indokot az ellenérzések kiváltására. Bár a magyar fiatalok sok esetben félreinformáltak és kevés tudással rendelkeznek, a vadgazdálkodással, vadászattal szemben azonban semmiféleképpen nem mondható ellenségesnek és negatív előítéletűnek. Munkámban kérdőíves felmérést végeztem fiatalok körében. A 221 megkérdezettet a saját kapcsolati hálóján keresztül értem el, a válaszadók köre azonban jóval szélesebb volt, mint a saját közvetlen ismerőseim köre. A kérdések a vadászat és a vadgazdálkodás általános ismeretére, a természetvédelem és a vadgazdálkodás kapcsolatára és vadhúsfogyasztási szokásokra irányultak. A megkérdezettek 78,9 %-a sem markánsan üzletnek, sem hivatásnak nem tekinti a vadászatot, 52,6 %-uk inkább rekreációnak látja. Az általános iskolai végzettségűek körében jobb a vadászat megítélése, mint a középfokú végzettségűek körében. A felsőfokú végzettségűek véleménye kiegyenlítettebb. A nők 15 %-a, míg a férfiaknak csak 1,7 %-a érzi úgy, hogy nincs szükség vadászatra. A megkérdezettek többsége nem lát ellentétet a vadgazdálkodás és a természetvédelem céljai között. A városiak inkább tartják a vadhúst bioételnek, mint a falusi lakosság. A vadászat, vadgazdálkodás magyarországi megítélésével kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a fiatalság többsége hasznosnak, sőt szükségesnek tartja azt. A felmérésemből kiderül az is, hogy általában a férfiak több ismerettel rendelkeznek a vadászatról, mint a nők.

Eredményeim arra utalnak, hogy vadászat és a vadgazdálkodás megítélése viszonylag jó a megkérdezettek körében, de a valós ismereteik meglehetősen hiányosak. A vadgazdálkodók tehát úgy javíthatják szakmájuk megítélését, hogy megismertetik a társadalom nem vadászó tagjait a vadgazdálkodás teljes vertikumával, felhívják a figyelmet arra, hogy milyen pozitív értékeket teremt, közvetít, vagy épp óv meg a hazai vadgazdálkodás. Ehhez segíteni kell a vadászatra jogosultakat, vadászati társadalmi szervezeteket, vadászokat a különböző médiákba való eljutásban. A vadászoknak, vadgazdálkodóknak pedig segíteniük kell a laikusokat különböző nyílt napokkal, ingyenes programokkal szakmájukba való betekintés lehetőségének megteremtésével, azért, hogy a vadászat, vadgazdálkodás a társadalom által sokkal elfogadottabbá váljon.

Úgy hiszem eredményeim jelzésértékűek és remélhetőleg hasznos információkkal szolgálnak a magyar ifjúság vadászatról alkotott véleményét illetően. A dolgozatomban szereplő statisztikailag is alátámasztható összefüggések, eredmények pedig kiindulási pontot jelenthetnek egy további reprezentatív, nagyobb mintán történő kutatás lebonyolításához.

8 ANGOL NYELVŰ ÖSSZEFOGALALÁS

8.1 A Study of Social Acceptance of Hunting and Wildlife Management among Young People

For the last five years I have had a close relationship with hunting and wildlife management and I often have to answer my friends' and my acquaintances' questions: how can you shoot an innocent creature? To give an unequivocal answer is not easy, in a few words it is perhaps impossible. Hard to explain what hunting means for hunters, because as each person is different, so this created imagine can differ. If we ask the ordinary people what they know or think about hunting, they mostly have an unclear image often based on negative news (for example: hunting accidents). In fact, they do not know the work of hunters and often they do not even know the name of game species.

In my work I made an online survey among young people. 221 people filled in the questionnaire. The questions oriented to the general knowledge of hunting and wildlife management, contact of conversation and wildlife management and venison consumption habits. 78.9 % of the people who replied did not regard hunting as business and do not regard the hunting as a profession, 52.6 % considered it as leisure. The judgement is better among people with primary school education than among people with secondary school education. Opinion of people with higher education is more balanced. 15% of women while only 1.7% of men think there is no need for hunting. The majority of the people who replied did not see difference between intents of wildlife management and conservation. Those who live in cities consider venison more as an organic food than those living in villages.

According to my results hunting and the wildlife management is viewed positively but people are fairly under informed about game management and hunting. Game managers should improve the knowledge of the public by providing correct information on their own activities.

.

9 KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm konzulensemnek, Tóth Lászlónak, hogy a dolgozat alapos átnézésével, a stilisztikai, nyelvtani hibák javításával is segítette munkám. Külön köszönöm külső konzulensemnek, Babocsay Gergelynek az ösztönzést, valamint az építő kritikáját, mellyel segítette dolgozatom létrejöttét.

Köszönöm tanáromnak, Csernák Józsefnek a statisztikai elemzésekben nyújtott segítségét. És végül köszönöm a családomnak a kitartó támogatást, tanácsaikat és türelmüket.

10 IRODALOMJEGYZÉK

10.1 Felhasznált irodalom

- [1.]BODA A. (2012): Tények és tévhitek a vadásatról. Vadászélmény, 50-54
- [2.]FARAGÓ S.(2000): A vadgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolatrendszere Magyarországon
- [3.]FREJ D. , HADAS M. ,FARAGÓ S. , BUZGÓ J. , MJTÉNYI GY. ,RÁCZ A. (2009): Vadászat Magyarországon. Rubicon 7-8
- [4.]FÁCSÁNYI ZS. (2009): Én így csinálom
- [5.]<http://verteserdo.hu/hirek-aktualitasok/reszletek/en-igy-csinalom/>
- [6.]GYÖRFI B. (2013): Sikeres Magyarországon a vadgazdálkodás
<http://www.agraroldal.hu/sikeres-vadgazdalkodas.html>
- [7.]HEJEL P. (2010): A vadgazdálkodás helyzetértékelése
- [8.] ANONYMUS (2013): Hunters find favour with Luxembourgers
<http://www.wort.lu/en/view/hunters-find-favour-with-luxembourgers-525c2260e4b0127de7dda66a>
- [9.]KÓKAI M. (2011): Vuk, Hú, Csiri, Karak, Kalán. Vadászlap, 4:252-253
- [10.] LAKATOS E. (SZERK.) (1980): Vadászat Magyarországon, Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, Budapest, pp. 6-10.
- [11.]MALHOTRA, N. (2008): Marketingkutató. Budapest: Akadémia Kiadó.
- [12.]MARA Á. (2003): Mi a vadászat? Erdélyi Nimród Archivum
<http://erdelyinimrod.ro/html/archivum/182>
- [13.]MARQUES DE SÁ, J. (2007): Applied Statistics Using SPSS, STATISTICA, MATLAB and R (Second Edition. kiad.). Heidelberg: Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- [14.]NAGY M. (2008): A Gímszarvas-gazdálkodás statisztikai vizsgálata a Dél –Dunántúli Régióba, Doktori (PhD) Értekezés, Kaposvár
- [15.]PECHTOL J. (SZERK.) (2004): Vadászévkönyv, Dénes Natúr Műhely Kiadó, Budapest, pp. 29-47.
- [16.]SAJTOS L. – MITEV A. (2007): SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv. Budapest: Alinea Kiadó.
- [17.]SZÉKELYI M. – BARNA I. (2002): Túlélőkészlet az SPSS-hez. Budapest: Typotex Kiadó.
- [18.]TÁRKI (2004): A vadászat megítélése a felnőtt magyar lakosság körében,
- [19.]WALLENDUMS P. (2009): Hit, vallás-hitvallás Vadászlap, 12:79-81
- [20.] WIKIPEDIA (2013): Vadászat fogalma: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Vad%C3%A1szat>

10.2 Áttekintett irodalom

- [1.] Faragó S. (2006): Magyar Vadász Enciklopédia, Totem Plusz kiadó, Budapest
 - [2.] Rác Fodor G. (2011) Népszerűtlen-e a vadászat?
 - [3.] Csépanyi P. (2011) Vadgazdálkodás és természetvédelem kapcsolata
 - [4.] és lakossági megítélése a Pilisi Parkerdő Zrt területén
 - [5.] Pellingner A. (2011) Vadgazdálkodás és természetvédelem kapcsolata és gazdálkodói-lakossági megítélése a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban
 - [6.] Kovács E (2011) A sajtó, mint negyedik hatalmi ág: Kezelhető-e a vadászatellenes közhangulat?
 - [7.] Gretna G. (2012) Zöldek kontra vadászok?
- Bruno B. A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek, Corvina Kiadó Kft, Budapest
- Mircea E. (2006) Vallási hiedelmek és eszmék története, Osiris Kiadó

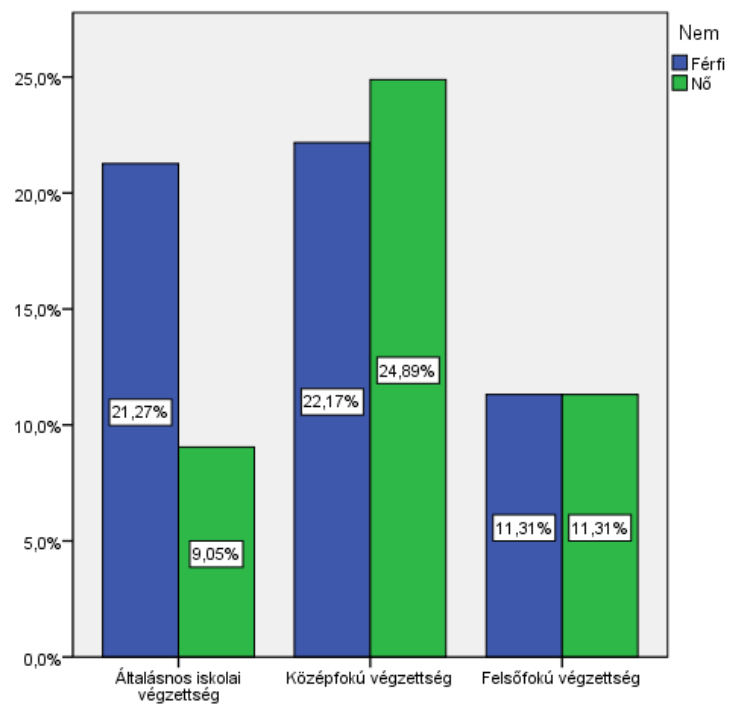
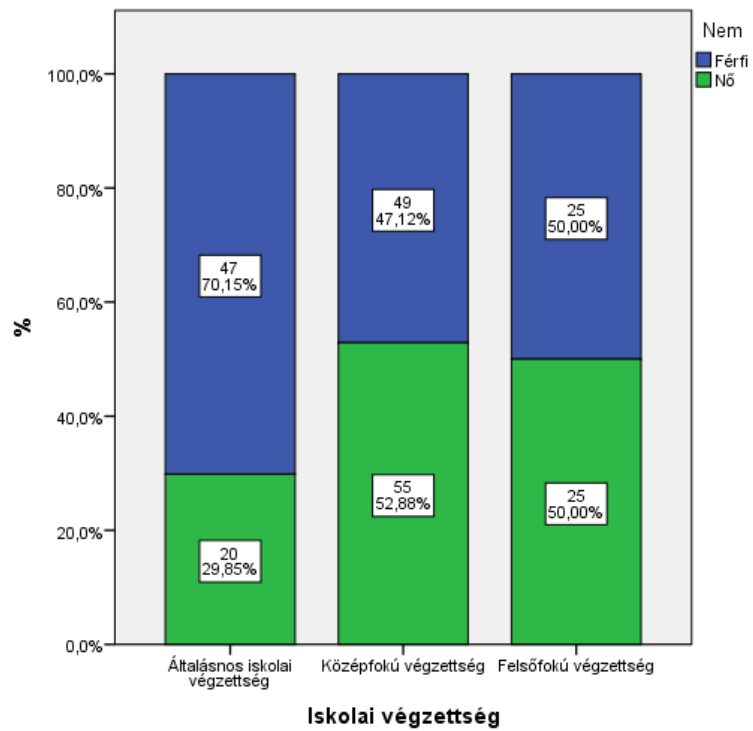
11 TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: A Khí-négyzet próba, és Cramer V. értékek (11)
2. táblázat: faktorok elnevezések (20)

12 ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A válaszadók kor szerinti eloszlása (9)
2. ábra: A válaszadók nem szerinti eloszlása (9)
3. ábra: A válaszadók nem és lakhely szerinti ábrázolás (10)
4. ábra: A válaszadók vadállományról alkotott kép és iskolai végzettség szerinti eloszlása (12)
5. ábra: A válaszadók nem és vadállományról alkotott kép szerinti megoszlása (13)
6. ábra: A válaszadók iskolai végzettsége és vadászok megítéléséről alkotott kép szerinti megoszlása (14)
7. ábra: A válaszadók lakhely és vadhús megítéléséről alkotott kép szerinti megoszlása (15)
8. ábra: A válaszadók nem és vadhús megítéléséről alkotott kép szerinti ábrázolása (16)
9. ábra: A válaszadók iskolai végzettsége és vadgazdálkodás–természetvédelem kapcsolatának megítéléséről alkotott kép szerinti megoszlás (17)
10. ábra: A válaszadók nem és vadászat szükségességének megítéléséről alkotott kép szerinti megoszlás (18)
11. ábra A klaszteranalízis alapján válaszadói csoportok megoszlása (20)
12. ábra A klaszteranalízis alapján válaszadói csoportok ábrázolása oszlopdiagramon (21)
13. ábra A klaszteranalízis alapján válaszadói csoportok ábrázolása oszlopdiagramon (21)
14. ábra A klaszteranalízis alapján válaszadói csoportok ábrázolása (22)

13 FÜGGELÉK

Kérdés	Kérdés	khi2 próba (P)	Cramer érték
Van-e különbség a vadászok és az orvvadászok tevékenysége között?	Iskolai végzettség	0,892	0,071
Szükség van-e a vadászatra, vadgazdálkodásra?		0,167	0,171
Ön szerint a vadhús bioétel-e?		0,074	0,196
Kinek a tulajdona a vad?		0,154	0,232
Magyarországon milyen a vadászok megítélése?		0,049	0,265
Milyen a magyar vadállomány?		0,037	0,215
A vadgazdálkodás és a természetvédelem ellentétek?		0,025	0,225
Van-e különbség a vadászok és az orvvadászok tevékenysége között?	Lakóhely	0,754	0,124
Szükség van-e a vadászatra, vadgazdálkodásra?		0,925	0,094
Ön szerint a vadhús bioétel-e?		0,004	0,294
Kinek a tulajdona a vad?		0,74	0,197
Magyarországon milyen a vadászok megítélése?		0,756	0,194
Milyen a magyar vadállomány?		0,27	0,185
A vadgazdálkodás és a természetvédelem ellentétek?		0,816	0,115
Van-e különbség a vadászok és az orvvadászok tevékenysége között?	Nem	0,644	0,063
Szükség van-e a vadászatra, vadgazdálkodásra?		0	0,301
Ön szerint a vadhús bioétel-e?		0,019	0,19
Kinek a tulajdona a vad?		0,063	0,201
Magyarországon milyen a vadászok megítélése?		0,121	0,182
Milyen a magyar vadállomány?		0	0,269
A vadgazdálkodás és a természetvédelem ellentétek?		0,18	0,125

